

Zhrnutie: Vybrané sociálne aspekty potenciálu rozvoja energetických komún

Bližšie informácie:

Jakub Csabay

Priatel'ia Zeme-CEPA, FSEV UK,
RESDI

csabay.jakub@gmail.sk

Juraj Melichár

Koordinátor pre energetickú
transformáciu

Priatel'ia Zeme-CEPA

melichar@priateliazeme.sk

Kontext: Energetické komunity a vybrané sociálne aspekty

Koncept energetických komunít je v rámci politik EÚ, konkrétne Smernice o obnoviteľných zdrojoch energie (REDII) z roku 2018 jedným z nástrojov na dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050 prostredníctvom dostupnosti obnoviteľných zdrojov pre všetkých. Slovenská legislatíva rozlišuje medzi dvomi základnými formami energetických komunít:

- 1) energetické spoločenstvo;
- 2) komunita vyrábajúca energiu z obnoviteľných zdrojov, pričom v prípade druhej formy môžu byť okrem fyzických osôb, samospráv a malých podnikov členmi aj stredné podniky¹.

Konkrétnou sociálnou výzvou, na ktorú by jednou z odpovedí mohla byť podpora rozvoja energetických komunít, je energetická chudoba. Tá je prirodzene previazaná s ďalšími výzvami týkajúcimi sa dostupnosti zamestnania, bývania a ďalších verejných služieb. Vzhľadom na rôznorodosť definícií a ukazovateľov sa úroveň na Slovensku nachádza medzi 5 až 19%, pričom ide predovšetkým o samoživiteľov, mnohopočetné domácnosti, ako aj dôchodcov². Špecifickou skupinou sú marginalizované rómske komunity (MRK), kde úroveň energetickej chudoby podľa posledných zistení prieskumu EU SILC MRK dosahuje až 50%³.

Potenciál využitia konceptu energetický komunít pre sociálne znevýhodnené skupiny: Kto sú cieľovou skupinou pre prípadnú schému?

Aj keď členmi a zriaďovateľmi energetických komunít môžu byť obyvatelia bytových a rodinných domov ako aj podniky, v prípade zamerania sa na riešenie sociálnych aspektov, konkrétne energetickej chudoby, možno za hlavné cieľové skupiny považovať nasledovné:

- Samosprávy respektíve bytové podniky ako poskytovatelia sociálneho bývania, predovšetkým samosprávy s vysokou nezamestnanosťou
- Mimovládne organizácie (MVO) realizujúce projekty na dostupné bývanie pre sociálne zraniteľné skupiny

Odporúčania na zváženie pri príprave schémy

Efektívne nastavenie schémy na podporu rozvoja energetických komunít (aj) ako nástroja pre riešenie sociálne zraniteľných skupín by malo byť postavené na skúsenostiach z predošlých programovacích období, a mal by zohľadniť nasledovné:

- Nízkú mieru spolufinancovania pri projektoch malých samospráv prípadne MVO alebo projektoch podnikov so silným sociálnym komponentom, ideálne s motivačným

---

¹ SIEA (bez dátumu) Energetické spoločenstvo a komunita vyrábajúca energiu z obnoviteľných zdrojov, dostupné online: https://www.siea.sk/wp-content/uploads/odbome_o_energii/Dokumenty/Energeticke-spolocenstvo-a-komunity.pdf

² ASB (2022) Energetická chudoba na Slovensku: Čo to je a kto je ňou najviac ohrozený, dostupné online: <https://www.asb.sk/zelena-obnova/energeticka-chudoba-na-slovensku-co-to-je-a-kto-je-nou-najviac-ohrozeny>

³ Markovič, F., a Plachá, L. (2020) Príjmy a životné podmienky v marginalizovaných rómskych komunitách, dostupné online: https://www.romovia.vlada.gov.sk/site/assets/files/1563/analyticky_sprava_eu_silc_mr_k_2020_elektronicka_final.pdf?csr=3702367108200084186

prvkom pre podporu združovania a využitia spoločných kapacít. Zohľadnenie využitia prípadného zisku na miestne sociálne projekty, zamerané na vzdelávanie, zamestnanosť a pod, v rámci projektového zámeru⁴. Alternatívou je aj rozdelenie schémy na malé a veľké projekty, a pri malých nevyžadovať spolufinancovanie.

- Je potrebné vyriešiť právne podmienky schémy štátnej pomoci, aby neznevýhodňovala samosprávy.
- Technickú podporu pri príprave projektu. Samosprávy, obzvlášť tie malé a s vyšším percentom sociálne zraniteľných skupín, majú limitované kapacity, a preto pre úspešnú realizáciu bude nevyhnutné sprostredkovanie spoľahlivého a dostupného poradenstva a technickej podpory (je na zváženie alokácia finančných prostriedkov aj na túto oblasť), ktoré môže vychádzať napríklad z regionálnych centier SIEA⁵, prípadne navrhovaného zoznamu energetických poradcov v rámci koncepcie ÚRSO⁶.
- Definícia jasných cieľov výzvy, no zachovanie flexibility pri právnej forme a obsahovom zameraní pri realizácii. Riešenia, respektíve projekty, musia prispôbena miestnym potrebám a zohľadniť miestne špecifiká a možnosti. Žiadateľ by mal v prípade nižšieho spolufinancovania vedieť jasne definovať energetické a sociálne dopady. V tomto ohľade by bolo ideálnym nastavenie hodnotiacich kritérií, ktoré by jednotlivé prvky prostredníctvom merateľných ukazovateľov zohľadňovali (ako príklad zo zahraničia môže slúžiť schéma podpory energetických komunit s využívaním obnoviteľných zdrojov energií v regióne Lazio, Taliansko⁷, ktorá pri hodnotení projektov zohľadňuje zapojenie zraniteľných domácností ohrozených ekonomickou prípadne materiálnou chudobou váhou 10-30%)
- Pilotné testovanie schémy (napríklad pre najmenej rozvinuté okresy) za účelom identifikácie a predídeniu hlavným nástrahám.
- Koordinácia s VÚC a Integrovanými územnými stratégiami, napríklad aj na spolufinancovanie prípadne “match-funding”.
- Prepojenie schémy s projektmi prestupného bývania prípadne v lokalitách, kde bol implementovaný kreditný systém pre elektrickú energiu a pitnú vodu.
- Vzhľadom na podobnosť procesov a inštitucionálneho rámca je namieste konzultácia skúseností a “príkladov dobrej praxe” predovšetkým z Českej republiky^{8 9}

⁴ Pre príklady, pozri RESCOOP (bez dátumu) Lokálne energetické komunity: Spôsob ako zapojiť všetkých Európanov do energetickej transformácie, dostupné online: <https://uploads.strikinglycdn.com/files/23778f72-b5b5-47b8-98cd-dbbea3db3eb3/LECs%20-%20a%20way%20to%20bring%20all%20Europeans%20along%20in%20the%20energy%20transition.pdf?id=89104> a Caramizaru, A. a Uihlein, A. (2020) Energetické komunity: Prehľad energetickej a sociálnej inovácie. Luxembursko: Publikačná kancelária Euróskej Únie.

⁵ SIEA (2023) Energetické spoločnosti a komunity vyrábajúce energie z obnoviteľných zdrojov, dostupné online: https://www.siea.sk/wp-content/uploads/medzinarodne/projekty/shrec/SHREC_energeticke_komunity_DL-FINAL-20230516-1.pdf

⁶ ÚRSO (2022) Návrh koncepcie na ochranu spotrebiteľov spĺňajúcich podmienky energetickej chudoby, dostupné online: https://www.urso.gov.sk/data/files/459_vlastny_material.pdf

⁷ Stefanova, A. et al. (2023) Kritéria výberu energetických komunit: praktický „checklist“, CEE Bankwatch Network, dostupné online: https://bankwatch.org/wp-content/uploads/2023/05/2023_05_31_Selection-criteria-for-energy-communities_a-practical-checklist.pdf

⁸ Hnutí Duha (2021) Obecní obnovitelné zdroje, dostupné online: https://hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/2021/01/obecni_obnovitelne_zdroje_energie.pdf

⁹ Obec 2030 (bez dátumu) Komunitní energetika, dostupné online: <https://obec2030.cz/komunitni-energetika/>

Zoznam použitej literatúry

- ASB (2022) Energetická chudoba na Slovensku: Čo to je a kto je ňou najviac ohrozený, dostupné online: <https://www.asb.sk/zelena-obnova/energeticka-chudoba-na-slovensku-co-to-je-a-kto-je-nou-najviac-ohrozeny>.
- Hnutí Duha (2021) Obecní obnovitelné zdroje, dostupné online: https://hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/2021/01/obecni_obnovitelne_zdroje_energie.pdf.
- Markovič, F., a Plachá, L. (2020) Príjmy a životné podmienky v marginalizovaných rómskych komunitách, dostupné online: https://www.romovia.vlada.gov.sk/site/assets/files/1563/analyticka_sprava_eu_silc_mrk_2020_elektronicka_final.pdf?csrt=3702367108200084186.
- Obec 2030 (bez dátumu) Komunitní energetika, dostupné online: <https://obec2030.cz/komunitni-energetika/>.
- RESCOOP (bez dátumu) Lokálne energetické komunity: Spôsob ako zapojiť všetkých Európanov do energetickej transformácie, dostupné online: <https://uploads.strikinglycdn.com/files/23778f72-b5b5-47b8-98cd-dbbea3db3eb3/LECs%20-%20a%20way%20to%20bring%20all%20Europeans%20along%20in%20the%20energy%20transition.pdf?id=89104> a Caramizaru, A. a Uihlein, A. (2020) **Energetické komunity: Prehľad energetickej a sociálnej inovácie.** Luxembursko: Publikáčná kancelária Európskej Únie.
- SIEA (2023) Energetické spoločenstvá a komunity vyrábajúce energie z obnoviteľných zdrojov, dostupné online: https://www.siea.sk/wp-content/uploads/medzinarodne/projekty/shrec/SHREC_energeticke_komunity_DL-FINAL-20230516-1.pdf.
- SIEA (bez dátumu) Energetické spoločenstvo a komunita vyrábajúca energiu z obnoviteľných zdrojov, dostupné online: https://www.siea.sk/wp-content/uploads/odborne_o_energii/Dokumenty/Energeticke-spolocenstvo-a-komunity.pdf.
- Stefanova, A. et al. (2023) Kritéria výberu energetických komunití: praktický „checklist“, CEE Bankwatch Network, dostupné online: https://bankwatch.org/wp-content/uploads/2023/05/2023_05_31_Selection-criteria-for-energy-communities_a-practical-checklist.pdf.
- ÚRSO (2022) Návrh koncepcie na ochranu spotrebiteľov spĺňajúcich podmienky energetickej chudoby, dostupné online: https://www.urso.gov.sk/data/files/459_vlastny_material.pdf.

Titulná fotka: Ilustračná - [Lukáš Lehotský, Unsplash](#)

Občianske združenie Priatelia Zeme–CEPA ďakuje za finančnú podporu od Európskej únie a European Climate Foundation. Za obsah tohto materiálu zodpovedajú autori. V žiadnom prípade nereprezentujú oficiálne stanovisko donorov.

European
Climate
Foundation